

<http://dx.doi.org/10.16926/cd.2025.02.15>

ADAM REGIEWICZ

<https://orcid.org/0000-0003-1367-7697>

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROJEKTU *ALTERNATYWA DLA AWANGARDY*

Jak cytować [how to cite]: Regiewicz A., *Sprawozdanie z realizacji projektu „Alternatywa dla Awangardy”*, „Czytanie Dwudziestolecia” 2025, nr 2, s. 243–244.

W 2024 roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w programie Społeczna Odpowiedzialność Nauki II – Popularyzacja Nauki przyznała Instytutowi Literaturoznawstwa Uniwersytetu Jana Długosza grant na prowadzenie projektu „Alternatywa dla Awangardy”. Jego celem była nie tylko popularyzacja tematyki poezji dwudziestolecia międzywojennego poprzez poszerzenie obiegu czytelniczego obejmującego przestrzeń muzyczną wykonań tekstów poetyckich pochodzących z tamtego okresu, ale przede wszystkim próba połączenia badań nad poetyką tamtego okresu, prowadzonych w Instytucie od ponad dwóch dekad, z koncepcją muzyczności literatury. W projekcie założono próbę odczytania awangardowej poetyki przez estetyki i style muzyczne wywodzące się z ducha kontrkultury, która współcześnie znajduje swoją reprezentację w szeroko rozumianej alternatywie muzycznej.

W efekcie powstał program dydaktyczno-popularyzatorski, łączący elementy wykładu, widowiska oraz koncertu, podczas którego wykonywane na żywo utwory poetyckie zostały zinterpretowane przez różne style i gatunki muzyki rozrywkowej. Punktem kulminacyjnym był koncert zagrany w Filharmonii Częstochowskiej 24 września 2025 r., w ramach którego wykonano piętnaście wierszy z lat 1919–1939, począwszy od jasnych brzmień witalnej poetyki Skamandra, a skończywszy na ciemnych barwach poetyki Drugiej i Trzeciej Awangardy oraz ekspresywnym tonie wypowiedzi poezji zaangażowanej społecznie i patriotycznie. Wśród autorów, do wierszy których skomponowano muzykę,

znaleźli się: Julian Tuwim, Julian Przyboś, Aleksander Wat, Stanisław Młodożeńiec, Bruno Jasieński, Konstanty Ildefons Gałczyński, Władysław Sebyła, Czesław Miłosz, Władysław Broniewski. Muzyce towarzyszyły miniwykłady wideo, nagrane przez wybitnych specjalistów z zakresu danej dziedziny. Całość widowiska spinał wykład okalający łączący poszczególne elementy naukowe i artystyczne.

W widowisku wzięło udział ponad 400 osób, a reakcje publiczności zarówno podczas koncertu jak i po jego zakończeniu potwierdziła założenia projektu, że przestrzeń muzyki rozrywkowej jest obecnie jednym z najpoważniejszych źródeł przekazu kulturowego i wpływa na poszerzenie odbioru czytelniczego. Reakcje publiczności w mediach społecznościowych: wrzucane filmy z komentarzami, pytania o setlistę, o tytuły adaptowanych wierszy, świadczyły o żywym zainteresowaniu poezją, która do tej pory – pomimo obowiązku szkolnego – pozostawała w świadomości odbiorców nieobecna.

W odpowiedzi na zainteresowanie przygotowano materiał dydaktyczny skierowany do nauczycieli szkół ponadpodstawowych, którzy chcieliby wykorzystać propozycję adaptacji muzycznych wierszy oraz ich interpretacje muzyczne do uczenia o poetyce dwudziestolecia międzywojennego. Materiał ten składa się z książki, w której zamieszczono 12 scenariuszy lekcyjnych odwołujących się do muzycznych wykonań oraz płyty, na której znajdują się zaadaptowane muzycznie teksty poetyckie. Całości dopełniają udostępnione na dedykowanej projektowi stronie nagrania miniwykładów prezentowane podczas koncertu [<http://www.alternatywadlaawangardy.whum.ujd.edu.pl/pl/artykuly/117/o-projekcie>].

Projekt „Alternatywa dla Awangardy” zrealizował wszystkie zakładane cele. Zbliżył świat akademicki do otoczenia społecznego – szkoły i przestrzeni edukacji; powiązał świat nauki ze sztuką, kulturą i edukacją; poszerzył obieg czytelnicy; spopularyzował poezję dwudziestolecia międzywojennego, a zarazem badania prowadzone nad tym okresem; wprowadził do interpretacji tekstu literackiego nowe narzędzia – muzyczne, które dzięki interpretacji intermedialnej, pozwalają odczytywać teksty w nieco inny sposób, wydobywając z nich ukrytą muzyczność. Wreszcie, wprowadzenie na scenę muzyczną tekstów poezji awangardowej pozwala dostrzec w nich ponadczasowość pewnych postaw i emocji, przeżywanych przez człowieka niezależnie od czasu: lęk.